

Stockholm den 4 December 2024

Utbildningsdepartementet
u.remissvar@regeringskansliet.se
U2024/01680

KFUM SVERIGES YTTRANDE ÖVER BETÄNKANDET BILDNING, UTBILDNING OCH DELAKTIGHET – FOLKBILDNING I EN NY TID (SOU 2024:42)

KFUM Sverige (KFUM) har genom remiss beretts möjlighet till yttrande gällande Folkbildningsutredningens betänkande. Yttrandet lämnas härmed av föreningen.

KFUM är en ideell organisation med 45 000 medlemmar och drygt 140 lokalföreningar, samt en del av världsorganisationerna YMCA och YWCA som finns i cirka 120 länder. KFUM har även nära samverkan och samarbete med folkbildningens olika aktörer på lokal, regional och nationell nivå - såväl inom studieförbund som folkhögskolor. KFUM är medlemsorganisation i SENSUS Sverige och en av tre huvudmannorganisationer för stiftelsen Ljungskile folkhögskola. KFUM:s målsättning med folkbildningen sammanfaller med dess fokusområden; Inkludering, Jämställdhet, Identitet och Makt.

Sammanfattning

KFUM välkomnar Folkbildningsutredningens betänkande som på ett genomgripande sätt beskriver både förutsättningarna, nuläget och utmaningarna för folkbildningen, vilket ses som positivt. Delar av utredningen ser KFUM som extra väsentliga och vill särskilt betona. Dessa listas i det fortsatta remissvaret.

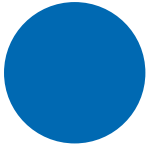
KFUMs ställningstagande och skäl

Målsystem

KFUM understryker att folkbildningen bör ses som en helhet där studieförbund och folkhögskolor har stor betydelse för individens och samhällets utveckling och som avgörande arenor för bildning och ett brett lokalt kulturliv, och samtidigt ytterst betydelsefulla inom utbildningssystemet för bland annat hela kultursektorn.

KFUM tillstyrker att det övergripande målet med Folkbildningen ska vara en förhöjd bildningsnivå, höjd utbildningsnivå och ökad delaktighet i samhället som beskrivs i Folkbildningsutredningens betänkande i avsnitt 12.3.2. KFUM föreslår att det övergripande målet med folkbildningen skrivs om med utgångspunkt i demokratiperspektivet och därmed formuleras som *”Det övergripande målet ska vara att stärka demokratin genom höjd bildningsnivå, höjd utbildningsnivå och ökad delaktighet i samhället”*.

KFUM avstyrker betänkandets förslag till målstruktur och delmål i dess nuvarande form och bedömer delmålen vara otillräckliga för att beskriva det folkbildningspolitiken förväntas uppnå. I

förslag om delmål saknas både perspektiv och betydelse av det livslånga lärandet, som en mycket central princip för Folkbildningen, samt människors möjlighet att gå vidare i studier och arbetsliv. Förslagen på mål och delmål bedöms även vara svårtolkade, vilket begränsar möjligheten att tillämpa och utveckla dem. Den statliga styrningen av målstruktur och delmål bör inte enbart ledas av Riksdagsbundna beslut utan i högre omfattning utformas i samverkan med Folkbildningens parter och utvärderingsmyndigheten.

KFUM avstyrker det fjärde delmålet i avsnitt 12.3.3 i dess nuvarande form och förespråkar att det omformuleras för att understryka Folkbildningens demokratifrämjande betydelse.

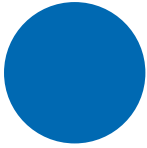
KFUM avstyrker Folkbildningsutredningens förslag till indikatorer för uppföljning av folkbildningspolitiken som beskrivs i avsnitt 13.3. KFUM bedömer dem vara otydliga och på en för hög detaljnivå för att möjliggöra uppföljning av de föreslagna delmålen. Utredningen syftar bland annat till att öka den kvalitativa uppföljningen, varför de föreslagna indikatorernas kvantitativa utformning och fokus på volym lämnar betänkandet utan en tydlig beskrivning av den kvalitativa analysen och kvalitativa metoder för uppföljning och utvärdering av folkbildningens betydelse för individens liv, som i betänkandet benämns som 'människors bildningsresa'. Folkhögskolorna möter i dess dagliga verksamhet personer med utländsk härkomst, någon form av funktionsvariation samt i en allt ökande omfattning skör psykisk hälsa. En i huvudsak kvantitativ analys blir därför alltför begränsad.

Förvaltningsmodell

KFUM delar Folkbildningsutredningens bedömning av att folkbildningens aktörer bör arbeta för att nå deltagare i underrepresenterade grupper men anser samtidigt att Folkbildningen för detta uppdrag behöver få ökande resurser över tid, i motsats till de nedskärningar som nu sker, beskrivet i avsnitt 9.2. KFUM bedömer även att så är möjligt utan att ske på bekostnad av ett stärkt kvalitetsarbete med ökad uppföljning, kontroll och granskning inom Folkbildningen i enlighet med avsnitt 8.1. KFUM noterar däremot att de ekonomiska konsekvenserna om nödvändiga resurser för ett ökat kvalitetsarbete med uppföljning och utvärdering kvarstår däremot att utreda. KFUM föreslår att detta breddade uppdrag finansieras genom ökade och riktade medel för att undvika att ett läge uppstår där detta tar resurser från folkbildningens kärnuppdrag.

KFUM tillstyrker att modellen för självförvaltning inom folkbildningen bibehålls och anser det vara Folkbildningsutredningens viktigaste förslag. En modell där Folkbildningsrådet och SISU fortsatt ges i uppdrag att, i myndighets ställe, fördela statsbidraget till folkbildningen som beskrivs i avsnitt 14.3 ses som positivt. Att utredningen med detta håller ihop studieförbund och folkhögskolor i myndighetsalternativet välkomnas även.

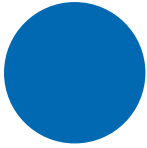
KFUM tillstyrker förslaget i betänkandet om att staten, genom Riksrevisionen, årligen ska granska Folkbildningsrådets och SISUs årsredovisningar, se avsnitt 17.5 och att dessa parter även fortsatt ska kunna omfördela återbetalda medel till annan verksamhet som omfattas av folkbildningsanslagets ändamål, beskrivet i avsnitt 18.1.4. Oförbrukade medel och hur de planeras att användas bör redovisas till staten. **KFUM avstyrker** däremot Folkbildningsutredningens förslag att återtagna medel ska återbetalas till staten och föreslår i stället att icke disponerade medel ska kunna omfördelas till annan bidragsberättigad verksamhet inom folkbildningen (18.1.4).

KFUM tillstyrker Folkbildningsutredningens förslag om en ny modell för regelbunden och stärkt uppföljning och utvärdering av statsbidraget på tre nivåer för att stärka förtroendet för hanteringen av statsbidragen men noterar även att den ”den förskjutna balanspunkten” mellan stat och folkbildningens aktörer riskerar att minska folkbildningens frihet, som fortsatt måste värnas i den föreslagna självförvaltningsmodellen.

KFUM tillstyrker en stärkt uppföljning men **avstyrker** resonemanget i betänkandet om ökad styrning av folkbildningens innehåll, utöver den befintliga statliga styrningen av statsbidraget till folkbildningen som sker genom statsbidragsförordningen. Fritt och frivilligt är och fortsatt bör vara kärnan i all Folkbildning. Vidare bedömer KFUM att det finns ett brett stöd för folkhögskolan som utbildningsform i samhället, se avsnitt 15.3. Annan styrning än medelstilldelningen skulle kraftigt begränsa folkbildningens uppdrag att bidra till samhällsutveckling och medborgarengagemang i demokratifrämjande strukturer, se avsnitt 14.1. Överenskomna verksamhetsåtagande mellan folkbildningsråd och studieförbund ska utvärderas och följas upp. Att folkbildningen skall bedrivas på ett sätt som säkerställer att felaktigheter inte förekommer är något som KFUM vill understryka som ett område som behövs utvecklas vidare. Ökad vägledning och statligt stöd välkomnas för detta.

KFUM avstyrker att redovisning av samverkansparter ställs som ett generellt rutinkrav i förordningen och listas nationellt. KFUM föreslår att denna redovisning, med tydliga krav på att samverkansparter ska uppfylla folkbildningens demokrativillkor i stället sker på indikation och om möjligt på en regional nivå.

Avslutningsvis

KFUM önskar avslutningsvis understryka att några väsentliga områden, som bedöms vara förenliga med Folkbildningsutredningens direktiv om att *”ge folkbildningen de bästa förutsättningar att verka framöver”*, saknas i utredningens betänkande. KFUM vill här särskilt betona ett behov av analys av följande perspektiv i den fortsatta beredningen:

1. Folkbildningens långsiktiga betydelse för demokratin och civilsamhällets utveckling.
2. Folkhögskolan som utbildningsform med en oberoende kvalitativ analys av dess betydelse för samhällspåverkan.
3. Folkhögskolan som en del av krisberedskapen.
4. Folkhögskolans långsiktiga finansiering av internat och övriga skollokaler. Som en av tre huvudmannanorganisationer för Ljungskile folkhögskola, vill KFUM särskilt betona boendeinternatets stora betydelse som del i utbildningsformens pedagogiska arbete och för de studerandes personliga utveckling till sin fulla potential.
5. Analys av pedagogernas och skolledarnas fortbildning samt forskningen om folkhögskolan.

Beslut om detta yttrande har fattats av Generalsekreterare Alexander Clemenson och Ordförande Emma Hundertmark, där Vice ordförande Theodor Fors och Ordförande för Ljungskile folkhögskola Gunnar Henning har deltagit i beredningen.

Detta beslut har fattats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

För KFUM Sverige

Alexander Clemenson
Generalsekreterare

Emma Hundertmark
Ordförande